

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
 Ústav české literatury a komparatistiky FF UK
 nám. Jana Palacha 2
 116 38 Praha 1
 e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

Posudek na bakalářskou práci Richarda Čepce
Vzorce populární kultury v poetismu

Bakalářská práce sleduje estetiku a poetiku poetismu ve vztahu k fenoménu tzv. populární kultury. V první části práce se Richard Čepce zabývá teoretickými východisky Karla Teigehe od proletářského umění až k druhému manifestu poetismu a vystihuje podstatné aspekty jeho koncepce demokratizace umění. Jde především o odmítání „elitářského“ umění, které v „nové společnosti“ přestane být uměním, neboť nebude třeba profesionality (a „profesionálních“ umělců). Avantgardní umělec neměl být již „tvůrcem umění“, nýbrž „designerem“ a skutečňovatelem utopického projektu „nového světa“ a života. Důležitá role proto připadla nových technickým médiím, fotografii a zejména filmu jako kosmopolitnímu médiu, schopnému syntetizovat další umělecká média: obraz, slovo, hudbu, pohyb.

Vztah avantgard a jejich programů k dnes tzv. populární kultuře byl dán požadavkem, vlastním všem avantgardním hnutím, totiž překonání autonomie umění, motivované romantickou představou, že „umění budou dělat všichni“, umění, které bude znamenat společensko-politický obrovský skok vpřed. Avantgardní hnutí však obrátila naruby vztah teorie a praxe v tom smyslu, že neodvozovala svoje teorie z umělecké praxe, naopak teorie se stala do té míry vůdčím nástrojem, že umělecké tvoření do sebe absorbovala.

Ve druhé části své práce se Richard Čepce zabývá formami a projevy možného transferu prvků populární kultury do básnického modelu světa tří básnických sbírek, které možno považovat za „kompendia“ poetiky a estetiky poetismu: *Pantomima*, *Na vlnách TSF* a *S lodí jež dováží čaj a kávu*. Zaměřuje se hlavně – a logicky – na téma exotismu. Preference exotických syžetů souvisela v poetismu se snahou o vyjádření nového životního pocitu, k němuž patřil „odstředivý“ pohyb a nautická metaforika jako výraz světu a *jinakosti* otevřené existence. Důležitou roli však hrála také imaginace *vlastní* („každodenní“, „všední“) zkušenosti s *cizím*, hypotetický pokus integrace *cizího*, *jiného* do *sféry vlastního*, s cílem nové zkušenosti s vlastní identitou. Pouze u Biebla nezůstalo jen u hypotetického pokusu. Richard Čepce na jednotlivých básních (také obrazových) pěkně ukazuje, v čem spočívá jejich estetický účinek a působivost. Zároveň tím také odpovídá na otázku, která je východiskem jeho práce. Na konci kapitoly, v níž se zabývá Teigeheho manifesty, poznamenává, že k tomu, co se dnes nazývá „populární kulturou“ by teoretik české avantgardy byl skeptický. Navzdory požadavku demokratizace umění bylo umění avantgard (nejen poetismu) elitářské. Myšlenka výlučnosti, extravagance, související s *experimentálním* charakterem avantgardního umění, je v přímé opozici k povaze současné požitkářské a inflační mainstreamové pop-kultury. Do jaké míry byl Karel Teige estétem mimořádného vkusu a uměleckého citění, o tom přesvědčivě vypovídají jeho úvahy o umění z druhé poloviny čtyřicátých let. Čím více

podléhalo umění a kultura politické indoktrinaci, čím více se „popularizovalo“ ve smyslu „všeobecné srozumitelnosti“ a „lidovosti“, tím více Teige trval na jeho elitářském charakteru.

Z hlediska současné reflexe a recepce umění avantgard je hlavní otázka bakalářské práce Richarda Čepce zcela oprávněná: dnes oblíbené pojmy, jako např. „primát obrazu“, „estetika životního prostoru“ a fráze typu „politická kultura“, „kultura veřejné diskuse“, „kultura volného času“ ad., to vše jsou jen nové nálepky pro staré nároky politické a sociální oblasti, absorbovat enigmaticko-elitářský substrát autonomního umění a estetická do sociální a politické sféry, včetně integrace iracionálních, provokativních prvků do racionálního programu a cílem „akceptování“ estetická konzumní většinou, která ze své podstaty **není** estetická otevřená. Rozhořčené reakce Marcela Duchampa na „neo-dada“ a „pop-art“ šedesátých let jsou příznačné. To je však téma, které přesahuje rámec předkládané bakalářské práce. Její autor je však považuje plným právem za stále virulentní a důležité.

Navrhuji celkové hodnocení **výborně (1)**.

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.

V Praze 26. ledna 2016